

ถอดบทเรียนการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนประจำตามแนวคิด TUNA MODLE:
กรณีศึกษาโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
LESSONS LEARNED FROM PROMOTING VOCATIONAL SKILLS OF BOARDING
STUDENTS USING THE TUNA MODEL: A CASE STUDY OF MAKUDMUANG
RAJCHAWITTAYALAI SCHOOL

สุกรรกราวญ ไวสะอาด^{1*}, เริงวิชญ์ นิลโคตร² และ ้วยวุฒิ บุญลอย³
Sukankran Waisa - ard^{1*}, Reongwit Nilkote² and Waiwoot Boonloy³

(Received: September 19, 2025; Revised: November 12, 2025; Accepted: November 20, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอโครงการพัฒนางานนักเรียนประจำ ภายใต้กิจกรรมบริการวิชาการนักเรียนประจำ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2568 ถึง 31 มีนาคม 2569 โดยมุ่งเพิ่มโอกาสและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในภูมิภาคตะวันออก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 การดำเนินโครงการอิงแนวคิด TUNA MODEL โดยใช้วิธีการถอดบทเรียนคือการสืบค้นองค์ความรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มงานนักเรียนประจำ ซึ่งผลการดำเนินงานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 พบว่านักเรียนมีการพัฒนาในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะด้านทักษะอาชีพ (KV) อีกทั้งยังสามารถใช้เวลาว่างอย่างเกิดประโยชน์ ทำงานเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนในทีมและพัฒนาตนเองเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (KS) อีกทั้งยังสามารถต่อยอดทักษะเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม (KA) ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา ได้แก่ 1) การเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคล และ 2) การเชื่อมโยงกิจกรรมกับบริบทท้องถิ่น ผ่านความร่วมมือกับชุมชนและการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: นักเรียนประจำ, ทักษะอาชีพ, โมเดลปลาทุ

Abstract

The purpose of this article was to present an academic service project focused on developing the work skills of boarding students, conducted from May 1, 2025, to March 31, 2026. The project sought to increase educational opportunities and promote equity for

¹ ครูโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

¹ Teacher of Makudmuang Rajchawittayalai Secondary, The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² Curriculum Lecturer of Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ Curriculum Lecturer of Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi

* Corresponding author. E-mail: 6826141027@rbru.ac.th

children and youth in the Eastern region, with the goal of developing quality learners who meet academic standards and possess desirable 21st century characteristics. The project implementation utilized the TUNA MODEL framework and employed a lesson learned extraction method to gather knowledge from the practical operations of the boarding student affairs team. The results from the first semester of the 2025 academic year indicated that the students achieved multifaceted development, particularly in vocational skills (KV). Furthermore, they demonstrated the ability to utilize free time constructively, work as a team, engage in peer learning, and develop themselves as valuable members of society (KS). These acquired skills are also deemed appropriate for future career advancement (KA). Development recommendations include: 1) diversifying activities to enhance individual potential, and 2) linking activities with the local context through community collaboration and the preservation of local wisdom, which will ultimately lead to the creation of identity, pride, and sustainable community development.

Keywords: Boarding Students, Vocational Skill, TUNA MODEL

บทนำ

จากผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ด้านความต้องการแรงงาน (Demand for Labour) ในสถานประกอบการของตลาดแรงงาน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 11,589 ตัวอย่าง ซึ่งให้เห็นว่าประมาณร้อยละ 20.2 ของกลุ่มตัวอย่าง ระบุถึงความต้องการแรงงาน ณ ปัจจุบันที่ทำการสำรวจปัจจุบัน โดยอุตสาหกรรมที่มีความต้องการแรงงาน ณ ปัจจุบัน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ ร้อยละ 35.70 รองลงมา ได้แก่ การผลิต ร้อยละ 17.00 และกิจกรรมโรงแรมและบริการด้านอาหาร ร้อยละ 14.10 ตามลำดับ (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2566)

วัชรสินธุ์ เฟ็งบุบผา (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในอนาคต ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับทักษะการประกอบอาชีพที่มีความสำคัญในอนาคต พบว่า ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในอนาคต ตามมุมมองของผู้ประกอบการซึ่งเมื่อจัดลำดับความสำคัญของทักษะการประกอบอาชีพตามมุมมอง ของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 11 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสารอย่างใส่ใจ ทักษะการคล่องตัว ทักษะการประสานงาน ทักษะการกระหายเรียนรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการบริหารงาน ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการคิดนวัตกรรม ทักษะส่วนบุคคล ทักษะการรู้ทันเทคโนโลยี และประสบการณ์ในอาชีพ

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสทางการศึกษาและเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนประจำ ซึ่งมีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพ ภายใต้อาชีพ “กิจกรรมวันเสาร์” ที่ริเริ่มขึ้นจากความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนเอง กิจกรรมเหล่านี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะที่หลากหลาย เช่น ทักษะการทำอาหาร ทักษะการปลูกต้นไม้ และทักษะการ ระบายสี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่นอกเหนือจากหลักสูตรปกติ

การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพในทุกระดับการศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของงานอาชีพต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจตนเอง ค้นพบความสนใจและความถนัดเฉพาะตัว เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการทำงานในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ ในขณะเดียวกัน สถานศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีทักษะและศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นการพัฒนาในมิติที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพที่มีอยู่แล้วเกิดการพัฒนากลายเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะที่ยืดหยุ่น บทความนี้จะมุ่งหมายที่จะถอดบทเรียนการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนประจำตามแนวคิด TUNA MODEL ซึ่งเป็นแนวคิดที่ช่วยให้ตระหนักว่าจุดมุ่งหมายของกิจกรรมคืออะไร มีการแลกเปลี่ยนรู้งานอย่างไรระหว่างทำกิจกรรม และหลังจากทำกิจกรรมแล้วผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์และเกิดเป็นทักษะอาชีพได้อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองและเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไป

ความหมายของทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ (Career Skills) เป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถในการนำเอากระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพอย่างซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม การบริหารเวลาอย่างชาญฉลาดเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำงาน ปรับตัวอยู่ในภาวะการแข่งขันสูงในโลกปัจจุบันได้ทุกสถานการณ์อย่างมีคุณธรรมนำชีวิต จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับ สถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนา กำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, 2566)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะงานอาชีพ (Vocational Skills) ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่ความชำนาญในงานเท่านั้น แต่หมายถึงความสามารถในการ ปรับตัวได้อย่างดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง หรือเมื่อเผชิญกับภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาด ทักษะนี้ยังครอบคลุมถึงการริเริ่ม คิดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองต่อบริบทและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน อันนำไปสู่การเผยแพร่เทคนิควิธีการ การเกิดกลยุทธ์การขาย และการเป็นผู้ประกอบการในงานอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ดังนั้น ทักษะงานอาชีพและทักษะชีวิตที่ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้เท่าทันต่อยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่

1. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่คาดคิด โดยต้องมีการจัดการเชิงบวกต่อวิกฤตและความผิดพลาด และสามารถนำผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมาใช้

ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการทำความเข้าใจต่อรองความเห็นที่แตกต่างหลากหลายเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงาน

2. การริเริ่มสร้างสรรค์และกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self - Direction) เป็นทักษะในการกำหนดเป้าหมายที่มีความสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นเชิงยุทธวิธีกับเป้าหมายระยะยาวเชิงยุทธศาสตร์ ผู้เรียนต้องสามารถทำงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง มีการติดตามผลและจัดลำดับความสำคัญของงานได้เอง พร้อมทั้งฝึกฝนการเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อขยายความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

3. ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross - Cultural Skills) เป็นทักษะที่ช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานและดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่แปลกแยก โดยต้องมีปฏิสัมพันธ์อย่างเกิดผลดี เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และตอบสนองต่อคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้าง เพื่อยกระดับความหลากหลายไปสู่การสร้างแนวคิดและวิธีทำงานใหม่ที่น่าไปสู่คุณภาพของผลงาน

4. การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลผลิตและความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Productivity and Accountability) เป็นความสามารถในการกำหนดขั้นตอนการทำงานอย่างมีหลักการ มีทักษะความชำนาญในการจัดการโครงการและการวางแผนภายใต้ข้อจำกัด ซึ่งผลผลิตต้องมีคุณภาพสูงและแสดงถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานอย่างเป็นระบบ และหากเกิดข้อบกพร่องจะต้องกล้าออกมายอมรับอย่างเปิดเผย เพื่อแสดงจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคม

5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ในศตวรรษที่ 21 ต้องการภาวะผู้นำที่กระจายบทบาท โดยมีการรับผิดชอบต่อตนเอง การทำงานแบบประสานสอดคล้องเป็นคณะทำงาน และการสร้างเครือข่ายร่วมมือแบบพันธมิตร ซึ่งต้องพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการแก้ปัญหา เพื่อชักนำผู้อื่นให้เห็นเป้าหมายร่วมกัน และใช้ศักยภาพสูงสุดในการทำงานโดยยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

กัญญาณัฐ ปูนา (2562) ได้กล่าวว่า ทักษะอาชีพ ประกอบด้วยทักษะ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ และทักษะด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

ด้วยนิยามนี้ ทักษะอาชีพ จึงเป็นมากกว่าความรู้เฉพาะด้าน แต่คือความสามารถเชิงปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสร้างสรรค์มูลค่าได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการออกแบบกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนประจำตามแนวคิด TUNA MODEL ที่บทความนี้มุ่งถอดบทเรียน

โมเดลปลาหู (TUNA MODEL): การจัดการความรู้ และเสริมพลังการเรียนรู้

โมเดลปลาหู (TUNA MODEL) เป็นกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมโดยสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายกระบวนการจัดการความรู้ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ด้วยการอุปมาโครงสร้างของ KM เสมือน "ปลาหู" ซึ่งประกอบด้วยสามส่วนหลักที่ต้องทำงาน

ประสานกันอย่างมีระบบ (ชมพู เนินหาด และคณะ, 2561) แนวคิดนี้เน้นความสำคัญของการสร้างและแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรหรือกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

1. องค์ประกอบหลักของโมเดลปลาทู

1.1 ส่วนหัวปลา (Knowledge Vision: KV) การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ส่วนหัวปลาเปรียบเสมือนจุดตั้งต้นของการจัดการความรู้ เป็นขั้นตอนที่ต้องกำหนด วิสัยทัศน์ หรือทิศทางที่ชัดเจน ว่าการจัดการความรู้นี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร และจะนำไปสู่ผลลัพธ์ใด เช่น การยกระดับสมรรถนะขององค์กร หรือการเพิ่มคุณภาพการบริการ การกำหนดเป้าหมายในส่วนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นตัวกำหนดความรู้ที่จำเป็น (Knowledge Identification) และแนวทางปฏิบัติที่จะใช้ในการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (วรารัตน์ ทรัพย์อ้อม, 2552) การจัดการความรู้จึงไม่ใช่เพียงการเก็บข้อมูล แต่เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการตอบโจทย์เชิงปฏิบัติการที่ชัดเจน

1.2 ส่วนกลางลำตัวปลา (Knowledge Sharing: KS) หัวใจของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนกลางลำตัวเป็นส่วนที่มีพลวัตมากที่สุด โดยเน้น กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) และการถ่ายทอดความรู้ในงานจริง ซึ่งถือเป็นหัวใจที่หล่อเลี้ยงระบบ KM ทั้งหมด องค์กรหรือกลุ่มจะต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการแบ่งปัน ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่ซ่อนอยู่ในประสบการณ์ตรงและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากร ซึ่งความรู้ประเภทนี้มักถ่ายทอดผ่านการพูดคุย การทำเวิร์กช็อป หรือการฝึกปฏิบัติร่วมกัน มากกว่าการอ่านจากเอกสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายและนำไปสู่การประยุกต์ใช้จริง เพื่อยกระดับความสามารถของกลุ่มผู้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง

1.3 ส่วนหางปลา (Knowledge Assets: KA) การจัดเก็บและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ส่วนหางปลาหมายถึง การจัดเก็บองค์ความรู้ (Knowledge Assets) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต โดยครอบคลุมการจัดระบบทั้ง ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เช่น คู่มือ แผ่นพับ และเอกสารที่เป็นทางการ และการรวบรวม ความรู้ซ่อนเร้น ที่ผ่านการตกผลึกแล้ว เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ที่สำคัญไม่สูญหายไปกับตัวบุคคล การจัดเก็บที่เป็นระบบจะช่วยให้ความรู้เหล่านั้นถูกนำไปใช้ซ้ำ (Reuse) และ ต่อยอด การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป คือ โมเดลปลาทู (TUNA MODEL) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนหัวปลา เป็นการกำหนดเป้าหมาย ส่วนตัวปลา เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้จริง และส่วนหางปลา เป็นการจัดเก็บองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นและสามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ในอนาคต

2. ความยืดหยุ่นและการประยุกต์ใช้ในงานวิจัย

TUNA MODEL มีจุดเด่นที่ความยืดหยุ่นสูง ทำให้สามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายบริบท ไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ หน่วยงานราชการ ชุมชน หรือแม้แต่ในสถานศึกษาโดยไม่จำกัดเฉพาะช่วงวัยผู้ใหญ่ (กิตติมา ใจปลื้ม และคณะ, 2564) ในบริบทของงานวิจัยนี้ การนำโมเดลปลาทูมาใช้ในโครงการพัฒนางานนักเรียนประจำ โดยผ่านกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพ เช่น การทำอาหารหรืองานฝีมือมีกระบวนการใดบ้างที่เป็นส่วนหัวปลา ส่วนตัวปลา และส่วนหางปลา ซึ่งโมเดลปลาทูนี้ถือเป็นกรอบแนวคิดที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการถอดบทเรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง และสามารถ

พัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้นและให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

3. บทเรียน และกรณีศึกษา

บริบทโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่เลขที่ 190 หมู่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยมีเอกลักษณ์คือคิดสร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีม สื่อสารสากล มีผลงานอาสา

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนด้านคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ รับนักเรียนสหศึกษาประเภทประจำและไป - กลับ โดยมีแผนการเรียนโปรแกรมวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์, สสวท. และ English Program มีแผนชั้นเรียน 6 - 6 - 6 / 6 - 6 - 6 รวม 36 ห้องเรียน บุคลากรของโรงเรียนในปัจจุบัน ผู้บริหาร ข้าราชการประจำ และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 85 คน จบการศึกษาระดับปริญญาเอก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.18 ระดับปริญญาโท 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.88 และระดับปริญญาตรี 62 คน คิดเป็นร้อยละ 72.94 (โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย, 2568)

4. กิจกรรมหรือโครงการที่ทำ

โครงการพัฒนางานนักเรียนประจำ มีระยะเวลาดำเนินการ 1 พฤษภาคม 2568 - 31 มีนาคม 2569 มีพันธกิจหลักในการเพิ่มโอกาสและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพเต็มที่ ครอบคลุมการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ การรับนักเรียนทั้งเพศชายและหญิงช่วยสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและสนับสนุนผู้ปกครองที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง โรงเรียนให้ความสำคัญในการดูแลหอพักนักเรียนประจำ โดยมุ่งปลูกฝังวินัย ความรับผิดชอบ ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้อภัย และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญสำหรับชีวิตในอนาคต การประยุกต์ใช้โครงการสามารถขยายผลเพื่อพัฒนาเด็กในอนาคตได้หลายด้าน ทั้งการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การจัดการเวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารและการคิดเชิงวิพากษ์ รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับยุค Thailand 4.0 การสร้างพื้นฐานเชิงคุณธรรมและสังคมช่วยให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมั่นคง การจัดกิจกรรมและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในหอพักและสถานศึกษา จึงเป็นรากฐานสำคัญที่จะต่อยอดไปสู่การเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการมีชีวิตที่มีคุณภาพในอนาคต (โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย, 2568)

องค์ความรู้ที่ได้รับ

โครงการพัฒนางานนักเรียนประจำมุ่งส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพเด็กในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม การจัดการหอพักนักเรียนประจำช่วยปลูกฝังวินัย ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เมื่อนำ โมเดลปลาหู (TUNA MODEL) มาประยุกต์ใช้ สามารถเชื่อมโยงได้ดังนี้

ส่วนหัวปลา (Knowledge Vision) คือ การกำหนดเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียน

ส่วนตัวปลา (Knowledge Sharing) คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ผ่านกิจกรรมปฏิบัติจริง เช่น การทำอาหาร งานฝีมือ และการเรียนรู้ในชุมชน

ส่วนหางปลา (Knowledge Assets) คือ การจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้ ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของนักเรียน แต่ยังสร้างฐานความรู้และแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาชีวิตและอาชีพของเด็กในอนาคตได้อย่างยั่งยืนสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้นิพนธ์บทความ

งานนักเรียนประจำมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้มีคุณภาพตามศักยภาพ พร้อมทั้งฝึกวินัย ความรับผิดชอบ ทักษะด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมไปถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยการจัด

กิจกรรมวันเสาร์ที่เกิดขึ้นนี้ สามารถเชื่อมโยงกับโมเดลปลาทุเพื่อจัดการความรู้และพัฒนาทักษะอย่างยั่งยืน สรุปลงค์ความรู้ตามแนวคิด ดังนี้

ส่วนหัวปลา (KV) เปรียบได้กับการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ หรือทิศทางในการจัดการความรู้ขององค์กร ซึ่งงานนักเรียนประจำมีการกำหนดเป้าหมายคือ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นว่าภายหลังจากการจัดกิจกรรมนี้จะส่งผลให้ตนเองมีทักษะอาชีพที่มากขึ้น และพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในหอพัก

ส่วนตัวปลา (KS) ส่วนที่เน้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเปรียบได้กับหัวใจที่หล่อเลี้ยงทุกภาคส่วนของการจัดการความรู้ โดยงานนักเรียนประจำได้มีการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนในทุก ๆ วันเสาร์ ซึ่งมีกิจกรรมในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ได้แก่ การทำซาลาเปาทอด การทำสลัดโรล การทำน้ำยาซักผ้า การปลูกผักสวนครัว การทำขนมจาก การทำน้ำขิงชื่นใจ การทำยาต้มสมุนไพร การทำผ้ามัดย้อม และการทำขนมไทย โดยในการจัดกิจกรรมทุกครั้งผู้เรียนและผู้สอนจะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการสอบถามซึ่งวิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติ และมีการใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน กล่าวคือ ผู้เรียนที่มีทักษะในด้านนี้อยู่แล้วก็จะมีการช่วยสอนเพื่อนต่อไป

ส่วนหางปลา (KA) การจัดเก็บองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต งานนักเรียนประจำได้มีการจัดกิจกรรมนี้ขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์กับนักเรียนได้ เช่น ภายหลังจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มีการนำไปวางขายตามงานเทศกาล ไม่ว่าจะเป็งานลอยกระทง งานเปิดโลกชุมนุม เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของงานที่ทำ และให้ผู้เรียนได้มีแนวทางในการประกอบอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมต่อไป

การประยุกต์ใช้โมเดลปลาทุในงานนักเรียนประจำช่วยให้การพัฒนาทักษะชีวิตและสมรรถนะของนักเรียนเป็นระบบ ส่วนหัวปลาเน้นเป้าหมายโดยรวมของกิจกรรม ส่วนตัวปลาเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างที่จัดกิจกรรม ส่วนหางปลาเน้นการจัดเก็บองค์ความรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักเรียนสามารถต่อยอดทักษะอาชีพของตนเองได้ในอนาคต พร้อมสร้างพื้นฐานการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

สรุป

การศึกษานี้มุ่งนำเสนอการพัฒนาทักษะอาชีพผ่านการดำเนินโครงการนักเรียนประจำ โดยใช้แนวคิดโมเดลปลาทุ (TUNA Model) เป็นกรอบในการจัดการความรู้ ซึ่งครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดในอนาคต ผลการดำเนินงานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการที่ชัดเจนทั้งด้านทักษะสังคม ทักษะอาชีพ และทักษะศิลปะ สามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำงานเป็นทีม มีความภาคภูมิใจในตนเอง และพัฒนาเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อีกทั้งยังสามารถต่อยอดทักษะเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมเสริมทักษะชีวิตทุกวันเสาร์ เช่น การทำอาหาร งานฝีมือ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่มุ่งเน้นศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความสำคัญของความร่วมมือของผู้เรียนด้วยกันเองซึ่งหมายถึงผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารเพิ่มขึ้นจากการทำกิจกรรม

การพัฒนาโครงการในครั้งนี้จึงไม่เพียงแต่ตอบโจทย์ด้านคุณภาพการศึกษา หากยังเชื่อมโยงไปสู่การสร้างรากฐานความยั่งยืนของสังคมท้องถิ่นด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมให้ครอบคลุมความสนใจที่แตกต่างของผู้เรียน พร้อมทั้งเชื่อมโยงกิจกรรมกับบริบทท้องถิ่นมากขึ้น ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในถิ่นฐาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลลัพธ์ระยะยาวของการพัฒนาทักษะอาชีพในระบบนักรเรียนประจำ โดยเฉพาะการติดตามศิษย์เก่าเพื่อประเมินการนำทักษะไปใช้จริงในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ตลอดจนการสำรวจรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ยั่งยืนเพื่อพัฒนารูปแบบโครงการที่มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ปูนา. (2562). ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะ อาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัด เชียงราย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(1), 135 - 148.
- กิตติมา ใจปลื้ม, นิลาวัลณ์ จันทะรังสี, อัมพล เจริญนันท, เรืองวิษญ์ นิลโคตร และวิญญู บุญลอย. (2564). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารมหาจุฬานาค รทรรศน*, 8(6), 46 - 60.
- นงนุช ชุมภูเทพ และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2562). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนใน โรงเรียนขยายโอกาส ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ในเขตภาคเหนือด้านตะวันตก. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(4), 142 - 153.
- พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์. (2566). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับ โรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พศรัตน์ มีลอด. (2559). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียน บ้านป่าสักไก่อ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(20), 65 - 74.
- โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2568 โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย*. ระยอง: โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย.
- วรรัตน์ ทรัพย์อิม. (2552). *ผลของการให้การศึกษาด้านโภชนาการสำหรับผู้ปกครองเด็กวัยอนุบาล ที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้โมเดลปลาทุ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา. (2564). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการ ประกอบอาชีพในอนาคต*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สาธิตี อุดมผล และมาเรียม นิลพันธุ์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 9(1), 116 - 128.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). *การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2566). *รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานแรงงานระดับประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กันยายน 2566. กองเศรษฐกิจการแรงงาน: สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน.
- อรศุภา เขาวนปรีชา. (2567). *การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) ในภาคอุตสาหกรรมด้วยแนวคิด BCG Model*. (การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีวิศวกรรม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.